

equalhungary.hu

The EQUAL Programme is funded by the European Social Fund and the Hungarian Government.
Az EQUAL Programot az Európai Szociális Alap és a Magyar Kormány finanszírozza.

B E S Z Á M O L Ó

A „MUNKAERŐPIACI REINTEGRÁCIÓ
A HAJLÉKTALANELLÁTÁSBAN”
CÍMŰ EQUAL PROJEKTRŐL

Menhely Alapítvány

BMSZKI

Fővárosi Szociális
Közalapítvány

B E S Z Á M O L Ó

A „MUNKAERŐPIACI REINTEGRÁCIÓ
A HAJLÉKTALANELLÁTÁSBAN” CÍMŰ
EQUAL PROJEKTRŐL

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	5
I. EREDMÉNYEINK (FEHÉR BORÓKA)	7
1. KÉPZÉSBE-MUNKÁBA HELYEZÉS	9
2. KÉPZÉS, OKTATÁS	14
3. TÁRSADALMI CÉLÚ KOMMUNIKÁCIÓ	20
4. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS	22
II. MUNKA ÉS TANULÁS (FEHÉR BORÓKA – VIDA JUDITH)	24
„A TANULMÁNYAIMRÓL NAGYON SZÍVESEN BESZÉLEK”	27
„SOHA NEM KELLETT A GYERMEKEIMTŐL KÜLÖN VÁLNI”	31
„MINDEN IDŐMBEN AZ ÚJSÁGGAL FOGLALKOZOM”	35
„NEM VAGYOK EGY ELVESZETT EMBER”	38
„SZAKÁCSNAK LENNI MÉGIS MÁS, MINT MOSOGATNI”	41
„VÁNDORCIRKUSZOS VOLTAM”	44
„EGYIK CSODÁLATBÓL A MÁSIKBA ESEM”	47
„ÉLKEZDTEM EGY KÖNNYŰGÉPKEZELŐI TANFOLYAMOT”	51
„A LAPOZÁSBÓL MEG LEHET ÉLNI”	55
III. „VOLTAM ÉLŐ KÖNYV” – AZ INTERJÚK KÉSZÍTŐI	59

ELŐSZÓ

A Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (BMSZKI) a Menhely Alapítvánnyal és a Fővárosi Szociális Közalapítvánnyal közös projektet indított az Európai Unió Equal keretprogramján belül¹, a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program támogatásával. A nyertes pályázat alapján uniós és magyar állami forrásból „**Munkaerő-piaci reintegráció a hajléktalan-ellátásban**” címmel a három szervezet együtt valósította meg a projektet, 2005. július 1. és 2007. december 31. között.

A **projekt célkitűzése** a következő volt: új utak keresése a hajléktalan emberek társadalmi integrációjának elérése érdekében, részben a BMSZKI által korábban kialakított Foglalkoztatási – Lakhatási – Addiktológiai – Szociális otthoni ellátási Pilot Modell (a referenci hálózat elmélete és gyakorlata) továbbfejlesztése és szélesebb körben való elterjesztése, részben az újonnan létrehozott Álláskereső Irodák és szolgáltatásaik, valamint a társadalmi előítéleteket célzó tevékenységek által.

Ezt erősítette az a hit, hogy bár a hajléktalanná vált emberek egy jelentős része segítség hiányában „mindenét” elveszíti, **megfelelő támogatás esetén visszailleszthető a többségi társadalomba**, ideértve a munkaerő-piaci alrendszert is. Intenzív, komplex

¹ Az EQUAL Program az Európai Unió által indított közösségi kezdeményezés. A Községi Kezdeményezések kisebb, szűkebb célterületre fókuszáló, kísérleti jellegű, de igen nagy jelentőségű programok. A program célja olyan új foglalkoztatáspolitikai módszerek alkalmazása, amelyek segítenek a munkaerőpiacon tapasztalható hátrányos megkülönböztetés és egyenlőtlenség leküzdésében. A magyar EQUAL Program azokat a kísérleti kezdeményezéseket támogatja, amelyek a hátrányos helyzetű emberek – az etnikai, nemi hovatartozással, a fogyatékossgal, az életkorral kapcsolatos hátrányos megkülönböztetés, az alacsony iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya, a befogadó munkahelyi gyakorlatok hiánya stb. miatt munkát vállalni nem tudók – képzését, munkához jutását, foglalkoztatását segítik elő. A projektek több tagország bevonásával, nemzetközi együttműködéssel valósulnak meg, lehetővé téve a tapasztalatátadást, jó példák adaptálását.

támogatás segítségével többnyire megakadályozható az időleges egzisztencia-vesztés tartóssá válása.

Felismertük ugyanakkor, hogy a jelenlegi hajléktalan-ellátó rendszer nem képes ügyfelei számára ezt a fajta komplex segítségnyújtást biztosítani. A hajléktalan ellátó intézmények alaptevékenységükként csupán szállást nyújtanak, az ott dolgozó szociális munkások a személyes gondozás során nem rendelkeznek olyan eszközrendszerrel, mellyel hatékonyan segíteni tudnának ügyfeleiknek abban, hogy ki tudjanak lépni az intézményes ellátás keretei közül. Ugyanakkor a foglalkoztatási szolgáltatások sem tudják figyelembe venni a többszörös hátrányokkal küzdő hajléktalan emberek speciális szükségleteit. A két ellátórendszer között pedig nincs szervezett együttműködés.

A projekt a társadalmi kirekesztettség megszüntetésében a munkaerő-piaci integrációra tette a fő hangsúlyt. A szociális szakemberek kezébe – a foglalkoztatáspolitikai alrendszerek és a szociális alrendszerek által nyújtott szolgáltatások összehangolásán keresztül – olyan új eljárásrendet adott, melyben az elsődleges cél ügyfelük foglalkoztathatóságának javítása és munkába állítása volt. Ehhez a célhoz azonban hozzárendelte a megfelelő segítő háttérrel is: a lakhatás hosszú távú megoldásában való segítségnyújtást, valamint a munkavállaláshoz elengedhetetlenül szükséges mentális, pszichés egyensúly megteremtésének és a szenvedélybetegségek, függőségek kezelésének lehetőségét.

Ez a kiadvány a projekt eredményeit kívánja bemutatni. Az első részben a konkrét, számszerűsíthető eredményeket ismertetjük. A második részben hajléktalan emberek történeteinek keresztül mutatjuk be az aktiválásban elért sikereket és nehézségeket.

I. EREDMÉNYEINK

1. KÉPZÉSBE-MUNKÁBA HELYEZÉS

A. SZÜKSÉGLETFELMÉRÉS

Szükségletfelmérés és átfogó elektronikus nyilvántartási rendszer kidolgozása: A projekt megvalósításának két éve alatt 3000 fő szükségletei kerültek felmérésre. A pontos diagnózis felállítása lehetővé tette a leghatékonyabb segítségi mód kiválasztását.

Termékek:

- ★ Komplex szükségletfelmérő-teszt készlet a szociális munka megkönnyítésére
- ★ Elektronikus nyilvántartási rendszer az adatkezelés megkönnyítése és a szociális munka mérése érdekében

Néhány adat a BMSZKI szolgáltatásait igénybe vevő emberekről

- 2006. január 1. és 2007. szeptember 31. között mintegy 3 ezer hajléktalan ember szükségleteit mérték föl szociális munkásaink
- A megismert emberek 71%-a férfi, 29%-a nő
- A legfiatalabb alig múlt 18 éves, a legidősebb 91, átlagéletkoruk 46 év
- Többségük alacsony alacsony iskolai végzettségű, a megismert emberek több mint 50%-ának nincs szakképesítése
- Több mint 10%-uk félbeszakította alap- vagy középfokú tanulmányait
- A szükségletfelmérés időpontjában hozzávetőlegesen 50%-uk rendelkezett munkából származó jövedelemmel

B. SZOCIÁLIS INFORMÁCIÓS KÖZPONT

Szociális Információs Központ (SZIK) felállítása, az alábbi résztevékenységekkel:

- (a) **Foglalkoztatási referensi hálózat:** A foglalkoztatási szükségletfelmérés koordinálása, a visszailleszkedési csoporttréningek koordinálása, foglalkoztatással kapcsolatos információk gyűjtése, frissítése és átadása, intézményi foglalkoztatási szakértők (referensek) folyamatos képzése. Munkájukat az Álláskereső Irodával összhangban végzik.
- (b) **Lakhatási referensi hálózat:** Lakhatási szükségletfelmérés koordinálása, részvétel a megvalósítók és a célcsoport képzéseiben, lakhatási lehetőségekkel és támogatásokkal kapcsolatos információk gyűjtése, frissítése és átadása, intézményi lakhatási szakértők (referensek) folyamatos képzése.
- (c) **Addiktológiai referensi hálózat:** Addiktológiai szükségletfelmérés koordinálása, részvétel a szociális munkások és a hajléktalan célcsoport képzéseiben, addiktológiai ellátásokkal kapcsolatos információk gyűjtése, frissítése és átadása, intézményi addiktológiai szakértők (referensek) folyamatos képzése.
- (d) **Szociális otthoni referensi hálózat:** Szociális otthoni elhelyezéssel kapcsolatos szakértők (referensek) folyamatos képzése.
- (e) **Jogász:** Jogi tanácsadás elsősorban foglalkoztatási, képzési kérdésekkel, illetve a foglalkoztatási, képzési programban részt vevő ügyfelek egyéb kérdéseivel kapcsolatban.
- (f) **Pszichológus:** Pszichológiai tanácsadás és diagnózis felállítása hajléktalan ügyfelek, egyéni szupervízió szociális munkások számára.

A SZIK iroda konkrét mutatói:

- ★ 1 felszerelt iroda az irodavezető és az asszisztens számára
- ★ 1 felszerelt iroda segítő beszélgetésre és képzés-szervezésre
- ★ 1 ügyfélfogadó rész (recepció)

A SZIK iroda számokban:

- ★ Személyi állomány: 1 fő irodavezető és 1 fő asszisztens főállásban, 16 fő ügyeletes, 1 fő jogász, 1 fő pszichológus heti 4-4 órában
- ★ Ügyfélforgalom: 523 fő (40 segítő és 483 hajléktalan ügyfél). Az irodához fordulás okai előfordulási sorrendben: lakhatási, jogi, addiktológiai illetve lelki tanácsadás (egy-egy ügyfél természetesen több problémával is fordulhatott az irodához)

Termékek:

- ★ Folyamatosan bővülő információs füzetek a négy referenci hálózat témakörében
- ★ Havi rendszerességgel megtartott referenci műhelyek – tematikák. 55 képzett szakember

C. ÁLLÁSKERESŐ IRODÁK

A projekt részeként **két álláskereső irodát** állítottunk fel, egyet a Menhely Alapítvány Práter utcai nappali melegedőjében, egyet pedig a BMSZKI Dózsa György úti épületében. Az irodák munkatársait egy féléves képzés keretében egy már régóta működő Álláskereső Iroda munkatársai készítették fel. Az Álláskereső Irodák az álláskereső túl OKJ-s illetve iskolarendszeren belüli képzésekre is felkészítették az érdeklődőket.

Az Álláskereső Irodák konkrét mutatói:

- ★ 1 felszerelt iroda az irodavezető és a képzési felelős számára (BMSZKI)
- ★ 1 ügyfélfogadó iroda, ügyfelek által is használható számítógépekkel (BMSZKI)
- ★ 1 ügyfélfogadó pult (Menhely)

- ★ 1 szociális munkás iroda (BMSZKI)

Az Álláskereső Irodák számokban:

- ★ Személyi állomány: BMSZKI – 1 fő főállású irodavezető, 4 főállású foglalkoztatási tanácsadó, Menhely – 1 fő rész munkaidős irodavezető, 5 fő ügyeleti rendszerben
- ★ Nyitvatartás: BMSZKI – heti négy nap összesen 17 órában, Menhely: heti három nap 10 órában

Tevékenységek, ügyfélforgalom:

- ★ Összesen 2000 regisztrált ügyfél
- ★ Napi átlag 50 fő ügyfélforgalom
- ★ OKJ-s képzésre toborzás: olyan csoportos tájékoztató alkalom, melyen az érdeklődők megismerkedhetnek a képzések rendszerével, az induló képzésekkel és a képzést előkészítő támogatásokkal. Részt vett: 600 fő
- ★ Motivációs és pszichológiai vizsgálat. Részt vett: 250 fő
- ★ OKJ-s képzésre irányítás motivációs és pszichológiai vizsgálat alapján. Részt vett: 150 fő
- ★ Pályaorientációs tanácsadás, egyéni beszélgetés. Részt vett: 989 fő
- ★ Álláskereső tréning: a hajléktalan munkanélküli személyek, alkalmi munkát végzők stb. elhelyezkedését és képzésben való részvételét segítő csoportos foglalkozássorozat. Részt vett: 125 fő

Termékek:

- ★ Motivációs és pszichológiai tesztcsomag
- ★ Álláskereső Irodák működési szabályzata, dokumentációs rendszere

D. FEDÉL NÉLKÜL HAJLÉKTALANOK LAPJA

Fedél nélkül utcalap megerősítése: az utcalapot hajléktalan emberek készítik és terjesztik. A szerzők és terjesztők közül azokat, akik szeretnének az integráció érdekében lépéseket ten-

ni, alternatív foglalkoztatási és aktivitást kínáló tevékenységekbe vonták be, megerősített, esetmunka jellegű és csoportos támogatást kínálva. 3 hajléktalan ember a projekt ideje alatt félállásban kéthetente négyoldalas mellékletet szerkesztett a program híreiről, eseményeiről.

A Fedél nélkül konkrét mutatói:

- ★ 1 felszerelt iroda
- ★ 486 terjesztő
- ★ 26 kiemelt terjesztő
- ★ Személyi állomány: 3 fő főállású szociális munkás, 1 fő mellékletszerkesztő, 3 hajléktalan mellékletkészítő

Termékek:

- ★ A projekt 24 hónapja alatt kéthetente megjelenő négyoldalas tudósítás, összesen 65 szám, számonként átlagosan 10,000 példányban
- ★ Kiemelt terjesztői program kidolgozása

E. TELESZOBÁK

A hajléktalan-ellátó intézményekbe számítógépeket telepítetünk, hogy a hajléktalan emberek elsajátíthassák az alapvető informatikai ismereteket, az állandó internetes kapcsolat segítségével munkát kereshessenek, önéletrajzot írhatnak, gyakorolhassanak és akár távmunkát is vállalhassanak.

A teleshobák konkrét mutatói:

- ★ 11 új internetkapcsolatos számítógép összesen 7 helyszínen

2. KÉPZÉS, OKTATÁS

(MEGVALÓSÍTÓK – AZAZ SZOCIÁLIS MUNKÁSOK, ASSZISZTENSEK ÉS REFERENSEK –, VALAMINT A HAJLÉKTALAN CÉLCSOPORT KÉPZÉSE)

A. MEGVALÓSÍTÓK KÉPZÉSE

- (a) **Szociális munkások projektbevezető képzése:** 2005 nyarán 4 csoportban, csoportonként 2 napon keresztül ismerkedtek a BMSZKI és a Menhely Alapítvány szociális munkásai a projekt célkitűzéseivel és tevékenységeivel, valamint a saját, projekten belüli feladatukkal – hogyan segíthetik ügyfeleiket hatékonyabban, honnan szerezhetnek friss információkat, milyen többletlehetőségek állnak a hajléktalan ügyfelek rendelkezésére.

Konkrét eredmény: ★ 4*2 képzési nap, összesen 155 résztvevő

Konkrét termék: ★ Projektbemutató anyag írott és számítógépes előadás formátumban

- (b) **Szociális munkások folyamatos szupervíziója és képzése:** A projekt megvalósulásának ideje alatt több alkalommal hívtuk össze a szociális munkásokat, hogy megbeszélhessük velük a menetközben felmerült kérdéseket, problémákat, valamint hogy folyamatos visszajelzést nyerhessünk és adhassunk a projekt végrehajtásáról.

Konkrét eredmény: ★ 12 képzési nap, összesen 155 résztvevő

Konkrét termék: ★ Képzési tematika

- (c) **Referensek projektbevezető képzése:** A négy referenci szakértői hálózat tagjainak 2005 nyarán szintén bevezető képzést tartottak a főreferensek, ahol megismertek a referenci tevékenységekkel, saját feladataikkal és a referenci

hálózat sajátosságaival.

Konkrét eredmény: ★ 4*2 képzési nap, összesen 60 résztvevő

Konkrét termék: ★ Képzési tematika a négy hálózatra

- (d) **Referensek műhelyei:** A négy referenci hálózat havi rendszerességgel műhelytalálkozókat szervezett, melynek témája az aktuális feladatok megbeszélése, a közös munka értékelése és fejlesztése valamint új ismeretek szerzése volt, részben a főreferensek, részben meghívott előadók beszámolóival alapján.

Konkrét eredmény: ★ Hálózatonként 20*4 képzési óra, összesen 60 résztvevő

Konkrét termék: ★ Képzési tematika a négy hálózatra, információs füzetek

- (e) **Referensek számítástechnikai és módszertani képzése:** Különböző tematikák alapján rövid ill. hosszabb kifizetésű képzések, melyek elsődleges célja az elektronikus adatnyilvántartó rendszer értő használatának elsajátítása, valamint a teleszobák ügyfeleinek számítástechnikai fejlesztése volt.

Konkrét eredmény: ★ 15 képzési alkalom, összesen 88 képzett szakember

Konkrét termék: ★ 4 féle képzési tematika, elemzések

- (f) **Szociális munkások csoportvezetői képzése:** A BMSZKI és a Menhely Alapítvány intézményei által delegált 1-1 fő gyakorlatot és elméleti ismereteket szerzett csoportvezetés terén, mely segíti a kidolgozott jó gyakorlatok projekt zárás utáni továbbvitelét.

Konkrét eredmény: ★ 15 képzési alkalom, összesen 22 képzett szakember

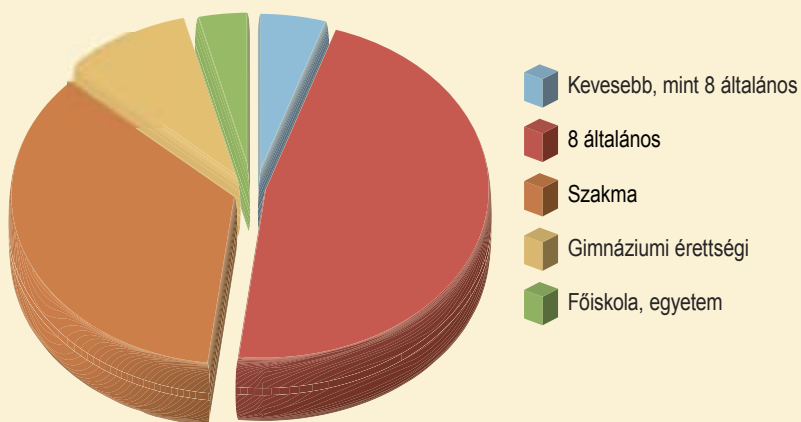
Konkrét termék: ★ 4 féle képzési tematika, elemzések

(g) **Szociális munkások szupervíziós felkészítése:** Az intézményi szupervízió technikáinak elsajátítása, amely segíti a szupervízió külső forrás nélküli továbbvitelét.

Konkrét eredmény: ✨ 18 képzett szakember

Konkrét termék: ✨ Képzési tematika

A BMSZKI szolgáltatásait igénybe vevő hajléktalan emberek legmagasabb iskolai végzettsége (2007. szeptember)

B. HAJLÉKTALAN CÉLCSOPORT KÉPZÉSE

- (a) **Képzés-előkészítő csoporttréningek:** A Munkaügyi Központ által indított OKJ-s képzésekre történő felkészítés, az OKJ-s képzés hosszától függően 1-3 hét időtartamban. Az OKJ-s képzésekre a csoporttréning résztvevői közül választják ki a legalkalmasabbakat.

Konkrét eredmény: ★ 16 csoport, 280 hajléktalan résztvevő

Konkrét termék: ★ Képzés-előkészítő csoport tematika

- (b) **Képzésbentartó tréning, egyéni mentorálás** az OKJ-s képzés résztvevői számára a képzés ideje alatt. A tréningyszerű csoportfoglalkozások témái: a választott szakma szerepelvárásának és az oktatási folyamat követelményeinek megfelelően személyiségfejlesztés, csoportmunka tanulása, konfliktuskezelés, emellett szükség szerint egyéni tanácsadás, mediáció.

Konkrét eredmény: ★ 8 csoport, 169 hajléktalan résztvevő

Konkrét termék: ★ Képzésben-tartó csoport tematika, mentori tevékenység rendszerének kidolgozása

- (c) Általános vagy középiskolai **tanulmányok folytatása, befejezése**

Konkrét eredmény: ★ 30 fő tanulmányainak folytatása

- (d) **OKJ-s képzés:** A képzéseket a Munkaügyi Központtal kötött megállapodás alapján a projekt által felkészített és kiválasztott egyének kezdhették meg.

- (e) **Munkában tartó tréning és egyéni mentorálás, melynek célja,** hogy a munkát vállaló hajléktalan emberek munkahelyi beilleszkedését, a munkavégzéshez szükséges kulcsképessegek megszilárdulását elősegítse, alkalmazkodó és konfliktustűrő képességüket, érdekérvényesítő készségüket fejlessze.

Konkrét eredmények:

- ★ Részt vett: 73 fő
- ★ Munkaszerződéssel elhelyezkedett (min.) 133 fő
- ★ Elhelyezkedési nyilatkozatot tett min. 182 fő

- (f) **Számítógépes képzés:** A teleszobákban megforduló ügyfelek számára 9 modulból álló alapvető számítástechnikai ismeret nyújtó képzés, melyet szociális munkások tartanak.

Konkrét eredmény:

- ★ Mind a 9 modult elvégezte: 21 fő
- ★ A képzést elkezdte: 98 fő

Konkrét termék: ★ 9 modulból álló tematika

- (g) **Szervezetfejlesztési és pályázatírási tréning a VAGYUNK Otthontalan Művészek Egyesülete számára:** Az Egyesület létrehozásában való hathatós adminisztratív és szervezési segítség, a frissen megalakult egyesület tagjai számára alapvető pályázatírási ismeretek átadása.

Konkrét eredmény:

- ★ VAGYUNK Otthontalan Művészek Egyesülete (megalakult 17 taggal)
- ★ A pályázatírási tanácsadáson részt vett: 7 fő

Konkrét termék:

- ★ VAGYUNK Alapítói Okirat
- ★ Pályázatírói tanácsadás tananyaga
- ★ 4 kiállítás

OKJ- s Képzések	Elkezdte	Lemorzsolódás	Befejezte / folyamatban
Szakács (I.-II.)	33	13	20
Számítógép-kezelő	19	1	18
Személy- és vagyonőr (I.-II.)	22	2	20
Víz-gáz szerelő	8	3	5
Nehézgépkezelő	2	0	2
Felhasználó	1	0	1
Épületburkoló	2	2	0
Villanyszerelő	5	0	5
Dajka	2	1	1
ABC eladó	4	1	3
Könnyűgép-kezelő	18	2	16
Szociális gondozó-, ápoló	25	6	19
Gépi takarító	20	7	13
Kazánfűtő	1	0	1
Számítástechnikai szoftverüzemeltető	1	0	1
Angol alapfokú nyelvi képzés "C" típus	1	0	1
Cukrász	1	0	1
Vendéglátó üzletvezető	1	0	1
Kőműves	3	0	3
Marketing és reklám-ügymintező	1	0	1
NC-CNC gépkezelő	1	0	1
Kerekedő-vállalkozó	1	0	1
Összesen:	170	38	132

3. TÁRSADALMI CÉLÚ KOMMUNIKÁCIÓ

- (a) **„Kockázatmentes szolidaritás” konferencia** (Tematikus Innovációs Fórum): A Városháza dísztermében megrendezett egész napos rendezvényen hasonló tevékenységű, hasonló témakörben projektet megvalósító szervezetek és az érdeklődők (társintézmények, a szakpolitika képviselői, stb.) osztották meg egymással tapasztalataikat, új módszereiket, eredményeiket, 2006 szeptemberében.

Konkrét eredmény:

- ★ 150 résztvevő
- ★ 6 előadás
- ★ 4 workshop
- ★ 1 kerekasztal beszélgetés

Konkrét termék:

- ★ A konferenciáról készült hangfelvétel
- ★ A konferencia kapcsán televíziós és rádiós műsorok beszámolója a projektről

- (b) **„Közösségi fórumok”** rendezése, ahol hajléktalan emberek oszthatták meg egymással, hogy lehetségesnek látják-e a hajléktalan létből való kitörést, illetve nekik maguknak mire lenne szükségük a kitörés érdekében.

Konkrét eredmény: ★ 3 alkalom, 52 résztvevő

Konkrét termék: ★ Szórólap hajléktalan emberek számára az illegális munkavállalás veszélyeivel kapcsolatban

- (c) **Fókuszcsoportok szervezése** munkáltatók, valamint munkaközvetítéssel és álláskereséssel foglalkozó szervezetek, szakemberek és hajléktalan emberek bevonásával, a képzéseken, átképzéseken résztvevők elhelyezkedése, illetve a hajléktalan emberek munkavállalását gátló tényezők feltárása érdekében. Külön fókuszcsoportok szervezése a média

képviselői számára a társadalmi befolyásolás lehetőségeinek felkutatása céljából.

Konkrét eredmény: ★ 43 résztvevő, 9 alkalom

Konkrét termék:

- ★ Szórólap munkáltatók számára a hajléktalanokkal kapcsolatos előítéletek elosztatása céljából
- ★ Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatását elősegítő szervezetek networkjének felállítása

(d) **Résztvevői Kontroll csoport** szervezése: Hajléktalanok bevonása a „róluk” szóló folyamatokba, a projekt folyamatos értékelése, valamint a hajléktalan emberek intézményi részvételének erősítése céljából.

Konkrét eredmény: ★ 28 résztvevő, 8 alkalom

Konkrét termék: ★ Az intézményi részvétel elősegítése c. tanulmány

(e) **„Hallasd a hangod!” – nyilvános műhelybeszélgetés:** A nagy konferenciákat előkészítő „házi-konferenciák” megszervezése, mely hajléktalan emberek számára az első nyilvános megszólalási lehetőség.

Konkrét eredmény: ★ 27 résztvevő, 3 alkalom

Konkrét termék: ★ Videofilm a képzésekről

(f) **Interjúk hajléktalan emberekkel és segítőkkel,** a foglalkoztatási és képzési nehézségek illetve sikerek emberközpontú bemutatása.

Konkrét eredmény: ★ 32 interjú, 16 hajléktalan emberrel, 16 segítővel

4. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A projekt megvalósításának részeként nemzetközi téren szorosan együttműködtünk három másik nagyvárosi hajléktalan emberek reintegrációját megcélzó EQUAL programmal, egy londoni, egy madridi, és egy párizsi konzorciummal. A közös együttműködés anyagai elérhetőek a www.4inclusion.org honlapon.

- (a) **Szeminárium és szakembercsere** az alábbi négy témakörben és helyszínen, szociális munkások és a hajléktalan célcsoport képviselőinek bevonásával:

Párizs, 2005. november. Téma: új utak a munkaerő-piacra, a munkáltatók megszólítása.

Madrid, 2006. április. Téma: a hajléktalan emberek aktivizálása, mozgósítása.

Budapest, 2006. október. Téma: többszörös hátrányok kezelése a hajléktalan munkanélküli emberek életében.

London, 2007. április. Téma: a hajléktalan emberek bevonása a róluk szóló döntésekbe, „empowerment”.

Konkrét eredmény: ★ 150 résztvevő, közülük 50 magyar résztvevő (8 fő hajléktalan)

Konkrét termék:

★ Négy szeminárium beszámoló, angol és magyar nyelven

★ Előadások, jó gyakorlatok bemutató anyagai

- (b) **Szemináriumon kívüli szakembercsere, tanulmányút**

Szakemberek londoni látogatása

Ten Feet Away londoni hajléktalan művészeti fesztivál

Londoni szakemberek fogadása

Konkrét eredmény:

- ★ 12 magyar és 8 angol szociális munkás résztvevő (2 hajléktalan)

Konkrét termék:

- ★ 2 írásos beszámoló
- ★ 2 számítógépes prezentációs előadás

- (c) **Szemináriumokat előkészítő nemzetközi megbeszélés** minden országból a projektvezető és a nemzetközi koordinátor részvételével, alkalmanként egy-két napos megbeszélések.

Konkrét eredmény: 15 résztvevő (közülük 6 magyar), 6 alkalommal

- (d) **Zárókonferencia, közben Liberation Through Art kiállítás:** 2007. novemberében kétnapos zárókonferencia Budapesten, döntéshozók és szociális ellátásban dolgozók részvételével.

Konkrét eredmény:

- ★ Országonként 12-15, magyar félről 50 résztvevő
- ★ 4 jó gyakorlat bemutató
- ★ 6 plenáris előadás
- ★ 2 kerekasztalbeszélgetés (1 nyilvános, 1 zártkörű)
- ★ 2 workshop
- ★ 1 kiállítás, ünnepélyes megnyitóval

Konkrét termék:

- ★ Free-card kampány, részben a kiállítás díjnyertes műveiből
- ★ Zárókiadvány

(e) Kétnyelvű szóróanyagok készítése

Konkrét termék:

- ★ A projektet bemutató kétnyelvű kiadvány
- ★ A BMSZKI tevékenységeit bemutató angol nyelvű kiadvány
- ★ Fedél nélkül melléklet angol nyelvű kiadvány
- ★ Magyar és angol nyelvre fordított szakmai anyagok, jó gyakorlatok

II. MUNKA ÉS TANULÁS

**AZ EQUAL PROGRAM SZOLGÁLTATÁSAIT IGÉNYBE VEVŐ
EMBEREK TÖRTÉNETEI**

„A TANULMÁNYAIMRÓL NAGYON SZÍVESEN BESZÉLEK”

KÉSZÍTETTE: ERDŐS B. GYULA

R. László 38 éves, elvált, négy éve hajléktalan, jelenleg hajléktalanok rehabilitációs szállóján él. Általános iskolai végzettsége van, ami mellé az EQUAL program támogatásával vagyoni OKJ-s végzettséget szerzett.

HAJLÉKTALANNÁ VÁLÁS

23 évesen nősült, házasságából három fia született. Önkormányzati bérlakásban élt családjával tizenkét éven át, amikor a felesége a gyerekekkel együtt elköltözött otthonról.

„Ekkor lépett az életembe az alkohol mértéktelen fogyasztása. Ez karácsony előtt történt pár nappal. Lelkileg teljesen kisémmizettnek éreztem magam. Januárig nem tudtam semmit a családomról. Ez alatt az idő alatt végig alkohelmámorban voltam. A piálásom miatt teljesen elveszítettem a személyiséget, a munkámat és az önkormányzati lakásunkat. A feleségemmel azóta sem tudunk beszélni a közös dolgainkról.”

Két év hányódás és fokozott alkoholfogyasztás után következett a kijózanodás: László segítséget kért a helyi családsegítő központtól, ahol egy rehabilitációs intézményt ajánlottak neki.

„2005. december 12-én reggel már Budapesten találtam magam. Nem tudom, hogyan kerültem a fővárosba. Az Emberbarát Alapítvány rehabilitációs intézményébe léptem be önkéntesen. Isten segítségével kilenc hónapot töltöttem el a rehabilitációban.

Nagyon sokat segítettek, és csupa jó emlékeim maradtak róla. Sokat fejlődött a személyiségem, pozitívabb lett a gondolkodásom és realisabban kezdtem látni az életet.”

Innen 9 hónap múlva távozott, azóta él hajléktalan emberek rehabilitációs szállóján, komolyabb visszaesés nélkül.

KÉPZÉS

R. László az általános iskola után targoncavezetői tanfolyamot végzett, tanult kőművesek és szobafestők mellett. Jogosítványt szerzett, és megtanulta a számítógépet is kezelni. Szociális munkása javaslatára kereste föl a BMSZKI Álláskereső Irodáját, ahol jelentkezett az Equal program keretében indult személy- és vagyonőr képzésre.

„A tanfolyam előtt egy előkészítő tréningen vettem részt. Ezen ugyan sokan kiestek, de engem erősített és segített a helytállásban. A tréninget harminchatan kezdtük, de a tanfolyamra csak tizenhatan jutottunk. Ennek a legfőbb oka az alkohol volt. A tanfolyam alatt juttatásokat kaptunk, ami segítette a gond nélküli tanulást. BKV bérletet kaptunk, hogy ne legyen gond az utazással, ne frusztráljon bennünket. Étkezési utalványt is kaptunk, ami segített a létfenntartásban. Nekem elég volt, de sokan nem ételre költötték. A legfontosabb persze a havi harmincnégyezer forint tanulmányi támogatás volt. Néha késtek egy-két napot a juttatások, ami kellemtelenséget okozott, főleg azoknak, akik nem spóroltak.

A tanulmányaimról nagyon szívesen beszélek. A személy- és vagyonőr szakma egyik fontos része a pszichológia, ami nekem nagyon tetszik. A jogi ismeretek is nagyon érdekelnek. Személyes ügyeimnél is tudom hasznosítani. Szeretném ezeket a tudásaimat a későbbiekben majd bővíteni. A szakmai elméletek és a helyzetgyakorlatok is tetszettek. Egyet viszont nagyon hiányoltam a három

és fél hónapban. Keveselltem az önvédelmi oktatást, habár a tanfolyamon résztvevők átlagéletkora ötven év felett volt.

A vizsga januárban volt és két részből állt. Az írásbeli könnyűnek tűnt. Végül is négyes eredménnyel vizsgáztam le. A szóbeli előtt már sokkal jobban izgultam. Jogból jó kérdéseket húztam, amit kentem-vágtam, a gyakorlatnál már megakadtam, de játékosan rávezettek a helyes útra. A szóbelim pedig hármas-hármasra sikerült. A vizsgára jól sikerült felkészülnöm, mert az absztinens szállón nyugalom van, és a szobánkra ez még fokozottabban jellemző. Ezután már csak a papírra kellett várnunk.”

MUNKA

R. László bejelentett állást keres, a fekete alkalmi munkákkal már többször megjárta. Előfordult, hogy elmaradt a fizetés, és az is, hogy ő erre rosszul reagált.

„A karácsonyi ünnepek előtt volt egy kevés időm, hogy alkalmi munkával egészítsem ki a juttatásaimat. Egy nagyáruházban kezdtem el dolgozni, egy külső cégnél. Az első pár napban megkaptuk a műszak után a bérünket, de ez később elmaradt. Elkecsereedett állapotba kerültem a harmadik egyedül töltött karácsonyom előtt. A műszak előtt azt találták ki, hogy be vagyunk rúgva és menjünk haza. Igaz, ekkor már tartoztak nekünk pár napi bérünkkel. Az idegességemet egy pohár kókuszlikőrrel oldottam és egy pohár sört is megittam éjfél tájban. Hajnali négy órakor bementem a szállóra, ahol jelzett a szonda. Én ezt előre sejtettem. A botlásomért nem rúgtak ki, mint ahogy ezt más szállón tették volna, hanem javasolták az Anonim Alkoholisták közösségébe való járást. Ez folyamatban van. A botlásom napján utaztam haza, hogy meglátogassam a gyermekeimet, ami nagy boldogsággal töltött el.”

JÖVŐKÉP

Újonnan szerzett végzettségével, józan életvitelével minden esélye meg van arra, hogy állást vállaljon.

„Jelenleg is késik a vizsga után a vagyoni igazolvány a rendőrségtől, a kamaratagsági és közjegyzői papírok. Ezeknek a papíroknak a beszerzése tizenkétezer forintba kerülne, de még az utolsó juttatásunk is késik, amiből befizethetnénk. Nagyon várom a papírok elintézését, mert már három helyre mehetnék dolgozni. Előbeszélgetésen voltam a jól ismert (...) Kft-nél, a zuglói (...) Kft-nél, és ismerősön keresztül mehetnék a Műegyetemre. Amíg nem tudok elhelyezkedni, a Fővárosi Közterületfenntartó Vállalatnál vállalom alkalmi munkát. A várakozás ideje lelkiileg és anyagilag is nehéz számomra.”

„SOHA NEM KELLETT A GYERMEKEIMTŐL KÜLÖN VÁLNI”

KÉSZÍTETTE: HORVÁTH CSILLA

O. Tímea 36 éves, albérletben lakik három gyermekével. Korábban többször megfordult anyaotthonban, családi szállón. Érett-ségizett, szakács OKJ-s végzettsége van. Jelenleg a Menhely Alapítvány Álláskereső Irodájának segítségével próbál munkát találni. A munkakeresést nehezíti roma származása is.

HAJLÉKTALANNÁ VÁLÁS

O. Tímea válása után jött gyermekeivel Budapestre. Előbb anyaotthonban húzták meg magukat, majd legkisebb gyereket bölcsődébe adta Tímea, és munkát vállalt. Sikerült annyi pénzt összegyűjtenie, hogy albérletbe költözhesen a család. S ahogy fogalmaz, nem számítja magát hajléktalannak.

„...tudom, hogy ez bizonytalan állapot. Amíg van munkahelyem, addig van lakhatási lehetőségem is. (...) A vendéglátásban vannak kieső időszakok, amikor minimális a vendégforgalom, ilyenkor természetesen elküldenek embereket. Többnyire feketén alkalmaztak, ebből következően nagyon kiszolgáltatott voltam. Az nem fordult elő, hogy egyáltalán nem fizettek, de nagyon ritkán történt meg az is, hogy teljes összegben kifizették azt a bért, amiben megállapodtunk. Ebből következően gyakran kellett költöznünk, hiszen voltak olyan időszakok, amikor nem tudtam az albérletet fizetni. (...)

A szociális ellátórendszer minden lehetőségét igénybe kellett már vennem. A segélyek csak arra voltak elegendők, hogy a legalapvetőbb szükségleteinket fedezze, ezért előfordult, hogy néhány

hónapot családi szállón kellett töltenünk. A körülményekhez képest szerencsém is volt, soha nem kellett a gyermekeimtől külön válni, tehát nem kerültek állami gondozásba még rövid időre sem.”

KÉPZÉS

Szakács tanfolyamot végzett a Munkaügyi Központ támogatásával.

„Jövedelem-kiegészítést is kaptam az egyéves képzés idejére, illetve a sikeres vizsgák után, úgy emlékszem, fél évig bértámogatást adtak az engem foglalkoztató étteremnek. Amint várható volt, a bértámogatás megszűntével a munkahelyem is megszűnt.”

MUNKA

O. Tímeának már van szakmája, következhet a munkakeresés. Talán nem mindenki tudja azt, hogy magához a munkakereséshez is komoly forrásokra van szükség.

„A leggyakrabban ide jövök, a Menhely Alapítvány Práter utcai melegedőjébe, ahol most az Álláskereső Iroda is működik. Egyrészt közel van a jelenlegi albérletemhez, másrészt jó kapcsolatban vagyok az itteni dolgozókkal, és nem utolsósorban hatékony segítséget kapok a munkakereséshez. Azt hiszem, mindenki tudja, mekkora anyagi ráfordítás szükséges a munka megszerzéséhez. Legtöbbször a telefonálás kerül, az utánjárást teszem a második helyre, hiszen a havi bérlet nagyon drága, nem is tudom megvenni akkor, ha nincs munkahelyem, viszont a napi négy-öt vonaljegy még drágább, de közlekedés nélkül nem lehet munkahelyet keresni. A blicceléssel én nem próbálkozom, hiszen megbeszélte időre kell menni, nincs kedvem, sem lehetőségem az ellenőrökkel való huzakodással elpocsékolni órákat. Mivel a vendéglátásban dolgozom,

szükségem van erkölcsi bizonyítványra és egészségügyi kiskönyvre, amelyek kiváltása szintén pénzbe kerül. Szerencsére az egészségügyi kiskönyv egy évig érvényes, tehát ez jelenti a legkisebb időbeni és anyagi ráfordítást.”

Még az OKJ-s szakács bizonyítvánnyal sem könnyű olyan bejelentett állást találni, ahol a munkavégzés feltételei írásban rögzítettek, és a túlóráért túlórapénzt fizet a munkáltató. A konyhai munkánál további problémát jelent egy gyermekeit egyedül nevelő szülő esetében, hogy a munkaidő késő estéig tart. O. Tímea számára pedig további nehézséget jelent roma származása.

„Nagyon sokára és nagyon nehezen tudtam új munkahelyet találni, és meg kell mondjam, a kiszolgáltató helyzetemnél fogva nagyon hátrányos feltételeket kell elfogadnom. A roma kisebbséghez tartozom, ami miatt nagyon nem szívesen alkalmaznak sehol, hiába a képzettség, hiába a jó ajánlólevél. Az étterem, ahol most dolgozom – bár azt hiszem ez múlt idő – nem az ideális munkahely. Igaz, napi ötezer forintot keresek, gyakorlatilag dupla műszakban, hiszen reggel nyolctól este tizenegyig, napi tizenöt órát kell dolgoznom. Természetesen nemcsak a szakács, hanem a konyhalány és a takarító munkáját is nekem kell elvégezni. Viszont ennek fejében a vállalkozó hajlandó volt bejelenteni, nem is kockáztat semmit, hiszen elvégzem azoknak az embereknek a munkáját is, akiket már nem tudna bejelentve alkalmazni a magas járulékok miatt.

Most a jelenlegi munkahelyem is veszélyben van, mert történt valami, ami miatt úgy érzem, nem maradhatok ott tovább. Ahhoz, hogy érthető legyen a dolog, el kell mondanom, hogy a munkahelyemen az a hűtőraktár, ahol a főzésre, sütésre előkészített húsokat tartjuk, a vendégek által használt teremből nyílik, vagyis azt a személyt, aki bemegy a raktárba, a vendégek látják. Ez nem egy látványkonyhás étterem, tehát a szakács »láthatatlanul« dolgozik az elkülönített konyhában. Amikor a felszolgáló fölveszi a rendelést, bejön a konyhába és leadja nekem. Én pedig közlöm vele, hogy mit kérek a raktárból. Mivel a felszolgáló egyben a pultos

feladatát is ellátja, előfordul, hogy mire a raktárhoz ér, már sor áll a pult előtt, tehát neki előbb a vendégeket kell kiszolgálnia, és csak azután hozhatja nekem a »sütnivalómat«. Ez néha eltart egy darabig. Legutóbb is így történt, sőt nagyon elhúzódott a várakozás. Már elkészítettem a megrendelt tálakat, a köret kezdett kihűlni, úgy éreztem, nem várhatok tovább, fogtam a raktárkulcsot és elindultam a húsokért. Közben bejött a kolléganő, kikapta a kulcsot a kezemből és rám förmedt, hogy nem mehetek ki a vendégek közé. A vitára bejött a tulajdonos is, természetesen a kolléganőnek adott igazat. Vagyis nem láthatják meg a vendégek, hogy kisebbséghez tartozó szakács dolgozik a konyhában.»

JÖVŐKÉP

O. Timeának nincs megtakarított pénze, és jövedelme sem teszi lehetővé, hogy saját lakást vásároljon. Az önkormányzati bérlakáspályázat benyújtása adhatna némi esélyt arra, hogy a család lakhatási problémái megoldódjanak...

„Csak azt tudom elképzelni, hogy dolgozom, lehetőleg tisztességes bérért, albérletben lakom, ameddig lehetséges. Semmi többre nincs esélyem. Nem lottózom, örökölni sem fogok, két iskolás gyerek mellett nem tudok annyi pénzt megtakarítani, hogy lakásvásárlásra gondolhatnék. Többször gondoltam már arra, hogy megpróbálok itt a nyolcadik kerületben egy lakást megpályázni, de még soha nem jutottam tovább a gondolatnál.»

„MINDEN IDŐBEN AZ ÚJSÁGGAL FOGLALKOZOM”

KÉSZÍTETTE: HORVÁTH CSILLA

O. Imre a rendszerváltás óta hajléktalan. Négy és fél éve közterületen alszik, a Budai hegyekben. Megváltozott munkaképességű, egyik karja egy gyerekkori baleset óta hiányzik. Jelenleg a Fedél nélkül hajléktalanok lapja terjesztője.

HAJLÉKTALANNÁ VÁLÁS

O. Imre Nyugat-Magyarországon született. Fiatalon költözött el a szülői házból, saját lakása sohasem volt. A rendszerváltáskor megszűnt a munkahelye (szigetelő-mérőként dolgozott), jövedelme elvesztése miatt albérletét nem tudta tovább fizetni. Szüleihez megromlott kapcsolatuk miatt nem fordulhatott segítségért, az utcára került. Azóta – kisebb megszakításokkal – az utcán él.

„Megpróbáltam utcáról járni dolgozni. Egy lépcsőházban húztam meg magam. Nem volt semmi probléma, nem piszkítottam oda, nem szemeteltem. Bent a munkahelyemen le tudtam fürödni. Viszont a ruháimat nem tudtam hol kimosni. Ezt meguntam, nem szeretek koszos ruhában járkalni. Az kevés, hogy zuhanyzás közben az alsóneműt, zoknit kimosom, a felsőruhám meg koszosan marad. Ezért inkább feljöttem Pestre.”

MUNKA

A rendszerváltás után többféle munkával próbálkozott, volt jármű-takarító a BKV-nál, dolgozott kisegítőként egy büfében, majd hírlapterjesztőként. Időközben leszázalékolták. Rövid időre visszatért szülővárosába is. Vele is megtörtént, ami sok hajléktalan társával, hogy a munkájáért jobbára csak élelmet és főleg italt kapott. Jelenleg a Fedél nélkül utcalap terjesztője. Kétnaponta 15 forintért átveszi az újságokat, és állandó helyén árulja.

„Amikor feljöttem Pestre, Zuglóban voltam mindenek, majd a BKV-nál takarítottam, ezt tudtam a leghosszabb ideig csinálni. Ezután egy büfében a poharakat kellett visszavinnem, szemetet összeszednem és hasonló kisegítő munkákat végezni. Kajám és italom megvolt, pénzt nem nagyon adtak. Később leszázalékoltak, akkor találtam a hírlapterjesztői munkát. Még nem a »Fedél nélkül«-t árultam, hanem napilapokat, hetilapokat. Visszamentem vidékre, és ott folytattam a hírlapterjesztést. Megvolt a fizetésem, a járadékom és rendszeresen kaptam borralalót is. Amikor megszűnt a munkahelyem, visszajöttem ide Pestre, itt folytattam a munkát a Hírlapterjesztőnél. Sajnos ez a vállalat is megszűnt, kimerült a kassza, csődbe ment az egész. Ekkor tértem át arra, hogy csendben-rendben kiülök valahova, megvan a rendes helyem.

Általában hat óra körül kelek, minden időmben az újsággal foglalkozom. Minden második nap mehetek az újabb tíz darabért. Tegnap, hogy elmentem Nagymarosra, kértem 30 darabot, elment mind. Aki pénzt adott, az kérte a lapot is, egy-két ember mondta, hogy köszöni, de nem igényli a lapot. Mindig automatikusan nyújtom az újságot, ahogy elveszem a pénzt, ebből is látják, hogy komoly terjesztő vagyok. Látják, hogy normálisan fel vagyok öltözve, nem háborgatnak. Egyik ismerősöm mesélte, hogy húsz forintot adtak neki a lapért, már belázadt, mert ugye neki 15 forintjába került. Én nem, aki ad, attól elfogadom, aki kéri a lapot, annak odaadom.”

JÖVŐKÉP

O. Imre napjai kialakult rend szerint telnek. Megtalálta azokat az embereket és szervezeteket, akik a mindennapi életvitelben, és az életben maradáshoz nélkülözhetetlen dolgokkal is segítik őt (takaróval, ruhaneművel). A Fedél nélkül – a rokkantsága után kapott jövedelmével együtt – megélhetését minimálisan biztosítja, és hasznos elfoglaltságot is jelent számára. Némi bizakodásra ad okot, hogy megfogalmazódott benne, szeretné abbahagyni az alkoholfogyasztást.

„Hét elején, hét végén eljárak a Máltaiakhoz, kimosok, megfürdök, tisztába rakom magam. Általában hat óra körül kelek, minden időmben az újsággal foglalkozom. Most kezdek kilábalni az alkoholizusból, már nem olyan fontos nekem a kábulat, mint régebben volt, szeretném leállítani magam.”

„NEM VAGYOK EGY ELVESZETT EMBER”

KÉSZÍTETTE: SZELE ORSOLYA

N. Endre másfél éve él hajléktalanok átmeneti szállásán. 51 éves. Az EQUAL program támogatásával szakács OKJ-s tanfolyamon vesz részt.

HAJLÉKTALANNA VÁLÁS

N. Endre jó szakmával rendelkezett, vállalkozóként is sikereket ért el, a játékszenvedélye azonban családjá és lakhatása elvesztését okozta.

„Ha ezek a pénzek, amiket eljátszottam, meglennének, akkor milliomos lehetnék. Volt olyan időszak, amikor napi 150-200 ezret eljátszottam. Most a havi fizetésem sincs ennyi. (...) Családi házban, rendezett körülmények között éltem. Vállalkozó voltam. A szenvedélybetegségem miatt kerültem ebbe a helyzetbe. (...)

Szenvedélyem a kaszinó, a játék. Ennek köszönhetően vagyontokat vesztettem el. Ráment a család is a rulettre és a pókerre. Már voltam kétszer elvonókúrán. [Ez az állapot] sajnos még ma is tart. Játsszom, amint lehetőségem van rá. Bár most már nem annyira.

Arra [elégg a jövedelemem], hogy ne tudjak félretenni egy fillért sem. A tanfolyampénzből kifizetem a lakhatást, az egyéb kötelező kiadásokat, abból ruházokodok és telefonkártyát veszek. Tulajdonképpen az én kezemből minden pénz kifolyik. Ha keresek 150 ezer Ft-ot havonta, az is elfolyik, ha keresnék 500 ezret, az is elmenne.

Amikor tudok a tanfolyam mellett dolgozni, akkor veszek különböző extra dolgokat. DVD-t, különböző elektronikus készülékeket. Szeretek ruházkodni is. Ezek meglehetősen drága holmik. Játékra nem elég, sajnós. Szoktam játszani, de minimálisan. Próbálok mindig kevés pénzt vinni magammal, hogy ne teljen rá. (...) Nincs értelme [számítógépen játszani]. Otthon a családnál volt nekem saját játékgépem. Játszottam, játszottam, de nem volt értelme. A dolog lényege a pénzhajsza. Tudom, hogy vesztek, de már csak azért is játszom. Úgy indulok el, hogy nyerni fogok. De nem nyerek úgyse.”

A családja jelenleg is jó körülmények között él, Balaton partján családi vállalkozásuk van, Endre azonban nem lakhat náluk.

„Nem akarok senkivel lakni. A családommal semmiféleképpen. Fekete bárány vagyok a játékszenvedélyem miatt. Ők családi vállalkozásban csinálják a ...-t, de nekem meg van húzva egy határ.”

Évekig rokonoknál, barátoknál lakott szívésségi lakáshasználóként, ezután került a BMSZKI egyik átmeneti szállójára.

„Mindig dolgoztam, jó ismerőseim, barátaim vannak. A munkám révén jutottam lakhatáshoz is.”

KÉPZÉS

A szakács OKJ-s tanfolyamot maga választotta, jó szakmának tartja.

„Az adottságaim régen is megvoltak. Nagyon sokan úgy kezdték a tanfolyamot, hogy nem tudták megkülönböztetni a fakanalat a merőkanáltól. Nekik nehéz volt. Nekem nem voltak ilyen problémáim.”

MUNKAVISZONY

N. Endre a rendszerváltás előtt 28 évig technikusként dolgozott, majd több éven át sikeres építési vállalkozó volt. Családjával együtt a 80-as években Nyugat-Európában is szerencsét próbált, több nyelven beszél. A Munkaügyi Központ által támogatott tanfolyam mellett legális munka végzésére nincs lehetőség. Alkalmi munkát ritkán, de szokott vállalni, ismerősei segítségével.

„Tudják, hogy megbízható vagyok. Nem iszom, így előnyben vagyok sok sorstársammal szemben.”

Ugyanakkor a tanfolyam intenzív odafigyelést és erőnlétet igényel, így N. Endre inkább a jövőre összpontosít.

JÖVŐKÉP

Szakácsként szeretne a jövőben dolgozni, legszívesebben külföldi munkát vállalna. Ugyanakkor a jövőjét beárnyékolja a szenvedélybetegség...

„Rém egyszerű. Spórolni kell. Ha valaki jó szakmát talál – például szakács –, jól lehet keresni, és lehet félre tenni. Nekem megvan már most a lehetőségem, ha elvégzem a tanfolyamot, mehetek tengerjáró hajóra. Egy évben kétszer köt ki, és óriási pénz van benne. Több nyelven beszélek, így nem vagyok egy elveszett ember.

Mint szakács, lesz lehetőségem. Van egy magyarországi ajánlatom is, ahol olyan 150-200 ezret kereshetnék. De mindenképpen külföldre akarok menni. Vagy hajóra, vagy a külföldi barátaim segítségével elhelyezkedni egy étteremben. Ha ott kamatoztatom a tudásomat, alkalmazom a magyar konyha fogásait, nagyon sokat kereshetek. Egyébként a távoli jövőre nagy elképzeléseim nincsenek. Élek még 10 évet és vége.”

„SZAKÁCSNAK LENNI MÉGIS MÁS, MINT MOSOGATNI”

KÉSZÍTETTE: SZELE ORSOLYA

C. Zsuzsa a rendszerváltás óta hajléktalan, hajléktalanok átmeneti szállásán lakik. Általános iskolai végzettsége van, jelenleg szakács Okj-s képzésen vesz részt az Equal program keretében.

HAJLÉKTALANNÁ VÁLÁS

C. Zsuzsa 15 éve veszítette el biztos lakhatását. Ezután több évig élt albérletben, két éve pedig egy budapesti hajléktalanok átmeneti szállójának a lakója.

„A rendszerváltás óta [vagyok hajléktalan]. Addig szolgálati lakásban laktunk a párommal és a gyerekekkel. Megszűnt a munkahelyem, és így le kellett adni a lakást. A munkahely nem tudott, és nem is volt köteles lakást biztosítani. Mindig dolgoztam, tudtam hol lakni. Vagy a testvéremnél, vagy albérletben. Utcán soha nem voltam.”

Bár vannak rokonai, akik szükség esetén be tudnák fogadni, Zsuzsa mégis az önálló egzisztencia megteremtéséért küzd.

KÉPZÉS

A BMSZKI Álláskereső Irodájában munkát keresett, ahol – felmérve igényeit és lehetőségeit – a Munkaügyi Központ által is támogatott szakács Okj-s képzést ajánlották figyelmébe.

„Rögtön jelentkeztem, mert így lesz egy szakmám, és szakácsnak lenni mégis más, mint mosogatni. (...)

Itt kapunk pénzt, étkezési utalványt, bérletet és a szállódíjat is fizetik. Szinte semmire [nem elég]. Csak a legszükségesebb dolgok férnek bele az összegbe. Amikor jelentkeztem a tanfolyamra, ezt tudtam. A kiíráson megvoltak a feltételek, szerepelt, hogy mit és mennyit kapunk. Tudtam, hogy nagyon nehéz lesz, viszont azt nem gondoltam, hogy ennyire, mert az áremelkedések nem voltak be-kalkulálva. A tanfolyam elején az étkezési jegyből még tudtam vásárolni. Ma viszont a 9 forintos zsemle már 17 forint. Rá se merek gondolni, mi lesz januártól. Ebből a pénzből bizony éhen halunk.”

MUNKA

A képzés befejezése után szakácsként szeretne majd elhelyezkedni.

„Szeretnék egy olyan munkahelyet, ahol jó a társaság, családias a hangulat és persze meg is fizetnek. Egy kisvendéglőre gondoltam, ahol csak pár ember dolgozik, és szívesen segítenek. Hiába végeztem el a tanfolyamot, a helyi szokásokat meg kell tanulnom. És hozzá kell szoknom. Ehhez az ott dolgozók segítségére lesz szükségem, amit el kell fogadnom és a megbecsülésüket elérnem.

Rengeteg olyan helyen dolgoztam, ahol nem voltam bejelentve. A rendszerváltás után divat volt így alkalmazni az embereket. Ez mindenkinek jó volt, a munkavállaló levonás nélkül kapta a fizetését, a munkáltató nem fizetett járulékot. Tudtam fizetni az albérletet, tisztességesen meg tudtam élni. Dolgoztam konyhán, gyárban, pékségben. Nem válogattam, minden munkát elvállaltam.”

JÖVŐKÉP

A vizsgák után albérletbe menne, és lakáspályázat benyújtását is fontolgatja. Tudja, hogy önálló lakhatásra csak megfelelő jövedelem mellett van esélye, és fontos az előtakarékoság is.

„Innen ki kell költöznöm, mert ez csak átmeneti szálló, nem lehet örökké itt lakni. Szeretnék egy lakáspályázaton is részt venni. A lakáshoz viszont egy nagyon jó munkahely kell, hogy fenn is tudjam tartani. (...) Sok emberrel ismerkedtem meg itt a szállón. Van, aki Szobabérlők Házába ment, van, aki lakásra pályázott és meg is kapta, és van, aki másik szállóra ment. Mindenki az anyagi lehetőségeinek megfelelően talált lakhatást. Itt pontosan ezért előtakarékoság van. Aki viszont nem törődik a jövőjével, az vándorolhat éveken keresztül szállóról szállóra.”

„VÁNDORCIRKUSZOS VOLTAM”

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE: HORVÁTH CSILLA

V. Zoltán 51 éves. Állami gondozott volt, gyakorlatilag nagykorúvá válása óta hajléktalan. Az interjú készítésének időpontjában álláskeresőként járt az EQUAL program keretében létrehozott Práter utcai Álláskereső Irodában.

HAJLÉKTALANNA VÁLÁS

V. Zoltán születésekor állami gondozásba került, családja, rokonai nincsenek. Amikor betöltötte a 18. életévét, addigi ideiglenes lakcíme is megszűnt. Felnőttként vidéki albérletekben lakott vagy a cirkusszal vándorolt faluról falura. Élettársa halála után jött Budapestre.

KÉPZÉS

Szaktársa nincsen, az általános iskolát sem fejezte be. A tanuláshoz idősnek érzi már magát, rosszul is lát.

„Ötvenegy éves vagyok. Igaz, hogy felemelték a nyugdíjkorhatárt, de már nincs türelmem a tanuláshoz. Nem is látok jól, szemüveget kellene csináltatnom. Egyéb okból is van még gondom az olvasással. A barátom szokta nekem felolvasni, amit nagyon muszáj, például az újsághirdetéseket. Lehet támogatott szemüveget kiváltani. Sajnos az ingyenesség megszűnt, a pillanatnyi helyzetemben meg kell gondolnom, mire adom ki azt a hét vagy nyolcszáz forintot. Most nagyon bizonytalan az életem, egyszer van, többször nincs.”

MUNKA

8 általános és szakma nélkül a munkaerőpiacon csak segédmunkát tud végezni, jobbra alkalmi munkavállalóként. Munkához eddig ismerősein keresztül jutott.

„Mindig vállalok valamilyen alkalmi segédmunkát. Esetleg elmegyek utcát seperni. Vagy böngészek. Kukázok. Üveget gyűjtök, alumíniumot és rezet. Ha nagyon nem jön össze, a KT (Fővárosi Közterület Fenntartó Rt) többnyire alkalmaz. (...) Nem szeretek válogatni. Nem azt nézem, milyen munka, nehéz-e vagy könnyű. Nehéz elhelyezkedni, nem válogatok. A két kezem van csak. Segédmunkásként dolgoztam mindig. Nagyon nehéz ma állandó munkahelyet találni. Az újsághirdetések fele sem igaz. A telefont nem veszik föl vagy nem is működik, a címből csak az utcát találom, a ház vagy nem épült még fel, vagy már lebontották.

Vigyázni kell nagyon az alkalmi munkával. Vagy nem fizetik ki, vagy ráveszik az embert, hogy látogasson el a kocsmába, ahonnan csak pénz nélkül jöhet ki. Nagyon nehéz. Olyan is van, hogy az ember elmegy dolgozni, adnak ezer forintot kajára, utána nem fizetnek többet. »Elfelejté« a munkaadó, hogy többet ígért. Nem fizeti ki a többit. Nagyon oda kell figyelni, hova megyek. Párszor már megjártam így, dolgoztam szívességből.

(...) Addig [élettársa haláláig] vándorcirkusznál voltam. A nevét nem szeretném mondani, nemcsak a reklám miatt, de tudja... Nem biztos, hogy örülnének. Sátorat építettem. Dolgoztam családi vállalkozásoknál, de ott nincs pénz. Legalábbis arra nincs, hogy az alkalmi munkást kifizessék. A dolgozó kifizetése, az nem megy. A bevételük lehet akármilyen jó, az embert nem fizetik meg. Még jó, ha kaját adnak. Egy kis darab kenyeret, meg szalonnát. Erd be azal. Meg hát azért az ember győzze erővel. Ott kell közöttük lenni. Nincs szabadnap, nincs ünnep. Építeni kell a sátorat. Sokáig csináltam én ezt. Ma már nem nagyon bírnám.”

JÖVŐKÉP

Amilyen bizonytalan N. Zoltán jelenlegi élete, olyan bizonytalan a jövője is. Az alkalmi munkából és a segélyekből csak nagyon szerényen tud megélni. Ha nem tud az Álláskereső Iroda segítségével állandó, bejelentett munkára szert tenni, nem tudja megszerezni a nyugdíjazáshoz szükséges szolgálati időt.

„[A jövedelemem] nem nevezném állandónak. Amikor nagyon nagy bajban vagyok, a VIII. kerületi önkormányzattól szoktam átmeneti segílyt kérni. Vagy adnak, vagy nem, ha adnak, akkor is csak pár ezer forintot. Attól félek, hogy a sok alkalmi és fekete munka miatt a nyugdíjhoz szükséges időm se lesz meg, mire elértem a korhatárt.”

„EGYIK CSODÁLATBÓL A MÁSIKBA ESEM”

KÉSZÍTETTE: SZELE ORSOLYA

Sz. Imre 50 éves, nyolc éve hajléktalan, és immár öt éve hajléktalanok átmeneti szállásán él. Jelenleg felhasználói szintű számítógépes képzésre jár az EQUAL program támogatásával.

HAJLÉKTALANNÁ VÁLÁS

Sz. Imre sose nősült meg. Szülei halála után bátyjával közösen örökölték a szülői házat, a testvéri kapcsolat azonban megromlott, Imre munkásszállóra költözött. A rendszerváltás után munkahelye, és ezzel együtt lakhatása is megszűnt, egészsége megromlott.

„Igyekeztem olyan munkahelyen dolgozni, ahol volt munkásszállás. A rendszerváltás előtt ez nem volt probléma. Minden magára valamit is adó gyárnak volt munkásszállója. A mai világban ez már sokkal nehezebb. (...) 1997-ben megszűnt a munkaköröm, 1998 tavaszáig majdnem az utcán laktam. Sokat voltam kórházban, a telet egy ház pincéjében húztam ki. 1998 óta vagyok leszázalékolva, addig bírta a szervezetem a hányattatásokat. Addigra összejött annyiféle betegség, hogy nem lehetett tovább húzni. Az orvosok azt mondták, ha még élni akarok néhány évet, válasszam a leszázalékolást. Mellette még vállalhatok valami könnyű munkát. Sok alapítvány szakosodott megváltozott munkaképességűek elhelyezésére.”

Testvére eladta a közösen örökölt házat, azonban az ebből származó haszon nem volt jelentős, mára semmi sem maradt belőle. Az átmeneti szállóra a kórházi szociális nővér ajánlása alapján került. Sürgősséggel, de így is több hónapos várakozás után.

KÉPZÉS

A BMSZKI saját intézményein belül létesített számítógépes helységekben alapfokú számítógép-felhasználói ismereteket oktat a hajléktalan embereknek. A képzés nem ad OKJ-s bizonyítványt, célja inkább a hajléktalan emberek látókörének és lehetőségeinek bővítése. Sz. Imre rokkantnyugdíjas, így nem jogosult a Munkaügyi Központ által támogatott OKJ-s képzéseken való részvételre, azonban a BMSZKI képzésein természetesen részt vehet. Azt reméli, hogy a képzés elvégzése a munkakeresésben is segíteni fog.

„Most számítógép-kezelői tanfolyamra járok. Remélem, ha elvégzem, munkát is találok, unalmas így. Függetlenül a leszázalékolásomtól, egy-két dolgot meg tudok még csinálni. (...) Számítógép-kezelést tanulunk felhasználói szinten, tíz alkalommal, heti két órában. Nagyon érdekes, mert végre fogalmat tudok alkotni arról, hogy mit szeretnek egy gépen, akik értenek hozzá. Rá kellett jönnöm, hogy nagyon okos találmány. Ha valaki tudja kezelni, rengeteg mindent gyorsan és könnyen meg lehet oldani. Én minden alkalommal egyik csodálatból a másikba esem. Például régen, amikor önéletrajzot kellett írnom, hát megszenvedtem vele. Most ott a sablon, és azt választom, amelyik a legcélszerűbb az adott helyzetre.

Kíváncsiságból jelentkeztem a képzésre. Lakatos már voltam, szöveget beverni tudok. Érdekelt, hogy hogyan tudok boldogulni egy olyan géppel, amelyikkel tulajdonképpen beszélgetni lehet. Ha valamit nem ért, hogy mit is akarok tőle, megkérdezi, hogy biztosan ezt akarom? A másik meg a játékok. Nagyon szeretek játszani rajta. Kártyáztam már emberekkel és rájöttem, hogy a gépnél türelmesebb partner nincs. Nem sűrűt, megvárja, míg kitalálom, mit is akarok. (...)

A legnehezebb a billentyűzet. Nagyon sok betű van rajta, és nagyon közel vannak egymáshoz. Mindig fizikai munkát végeztem és így, hogy úgy mondjam, nehéz a kezem. Itt meg éppen csak

meg kell érinteni a billentyűt, és már írja is. A gépelésnél nagyon sokszor hibázom.”

MUNKA

Leszázalékolása óta többnyire csak alkalmi, fekete munkát talált.

„Legutóbb volt egy munkahelyem. Éjjeli őrnek vettek fel. Az illetőt régebben ismertem, így arra kért, hogy barátságból, fizetés nélkül vállaljam, mert van nyugdíjam. Tud szállást és természetbeli juttatásokat biztosítani. A hely jellegéből adódóan lakossági szolgáltatásként hetenként egyszer tejszapot rendeztek. Megkértek, hogy segítsek be oda is. Volt egy üzlet, ami szintén ehhez a kultúrházhoz tartozott. Ide is be kellett segítenem. A végén úgy alakult, hogy nappal is, éjszaka is talpon kellett lennem. Sajnos ez így a munkából sok volt, a juttatásból kevés. Ilyen munkáltató is van.”

JÖVŐKÉP

Sz. Imre szociális otthoni elhelyezésre vár, más kikerülési lehetőséget nem lát. Családi, baráti kapcsolatai nincsenek, önálló albérltetet alacsony jövedelméből egymaga nem tud fenntartani.

„Én már egy őskori lelet vagyok. Öt éve élek itt. Van egy lehetőség a BMSZKI-n belül, ha valaki nyugdíjas vagy rokkant nyugdíjas, és szociális otthonra vár, fizeti a lakbért, a viselkedése ellen nincs kifogás, maradhat az otthoni elhelyezésig. Kamaraerdőbe szeretnék menni. A 35. vagyok a [várólistán], remélem, az idén már sorra kerülök. Nem szeretnék egy másik helyre költözni. Sajnos nem látok más kiutat. Ha részmunkaidőben el tudnék helyezkedni, talán összejönne annyi pénz, hogy valakivel albérltetbe menjek. Ehhez a társ hozzáállása is szükséges. Tapasztalatom szerint egy idő után

csökken a tolerancia, amely nemcsak személyes hibákból adódhat. (...) Az én helyzetemben csak a szociális otthon marad. Voltam már megnézni és tetszik. A beszélgetés során kiderült, hogy van lehetőség ott is dolgozni. Jól hangzik, mert fizetnek majd, és kiegészíthetem a jövedelmemet.”

„ELKEZDTEM EGY KÖNNYŰGÉPKEZELŐI TANFOLYAMOT”

KÉSZÍTETTE: ERDŐS B. GYULA

B. József 48 éves, elvált, egy gyermeke van. Több évig volt szívességi lakáshasználó: barátoknál, ismerősöknél lakott. 11 éve került először hajléktalan szállóra, jelenleg egy szenvedélybeteg hajléktalan embereknek fenntartott rehabilitációs szállón lakik, és egy támogatott képzésen vesz részt.

HAJLÉKTALANNÁ VÁLÁS

B. József Borsod-Abaúj-Zemplén megyében született, kohászati technikumban érettségizett, majd egy öntödében helyezkedett el. Megnősült, gyermeke született. A '80-as években költözött családjával Budapestre, ahol jobban lehetett keresni, mint szülőhelyén.

„Szüleim és a bátyám már Csepelen laktak. Eleinte a szüleimnél laktam és a kőműves bátyámnál dolgoztam segédmunkásként. Az építőiparban a háromszorosát kerestem, mint a kohász szakmámban Ózdon, így gyorsan utánam jöhetett a családom. Elkezdett gyarapodni a vagyonunk, és eközben nőttek a nézeteltérések a feleségemmel. Az alkoholfogyasztásom is kezdett egyre veszélyesebb lenni, így a dolognak válás lett a vége. Természetesen a közös vagyon a feleségemé és a gyermeké lett.”

Válása után előbb testvérénél lakott, majd egy barátjánál.

„Gyenge lelkiállapotom miatt elkezdtem váltogatni a munkahelyeimet az építőipar belül. Persze ezek nem bejelentett munkaviszonyok voltak, ezért elég gyorsan elkaptak közveszélyes munka-

kerülésért. Egy szigorított büntetést kaptam, melyet X. helységben kellett ledolgoznom közhasznú munkával. Az érettségimnek köszönhetően írnok lettem, és minden hétvégén hazajárhattam. Eközben meghaltak a szüleim.

1988-ban, szabadulásom után a Csepel Művek kohászatánál helyezkedtem el, ami egy év múlva megszűnt. Azóta alig volt bejelentett munkahelyem. Ott egyszerű vasöntőként dolgoztam, mivel nem érdekelt az előmenetelem – akár csoportvezető is lehettem volna a végzettségem alapján –, mert újra erősebben kezdtem inni. Visszamentem a bátyámhoz dolgozni és 1993-ig nála is laktam. Újabb két évig egy barátomnál laktam szívességből. Közben az építőiparban és a vendéglátásban dolgoztam feketén, így alig tízenöt év munkaviszonyom van negyvennyolc éves koromig. Amikor valami nem tetszett, máris odébbálltam.”

1995-ben került először hajléktalan szállóra. Azóta több intézményben megfordult már, és józanabb periódusaiban a testvére is visszafogadta lakni és dolgozni.

KÉPZÉS

B. József, bár érettségivel rendelkezik, eredeti szakmájában nem tud elhelyezkedni. Ezért is jelentkezett szociális munkása javaslatára az EQUAL program keretében zajló, a Munkaügyi Központ által támogatott könnyűgépezői tanfolyamra.

„Egy hónapra a beköltözésem után elkezdtem egy könnyűgépezői tanfolyamot, melyet az EQUAL program támogat. A tanfolyam előtt az Álláskereső Iroda keretében indult egy előkészítő tanfolyam. Itt kiszűrték a jelentkezők kétharmadát, így a végén alig volt meg a létszám. Maga a könnyűgépezői tanfolyam csak ezután indult.

A tanfolyam három targonca vezetésére alkalmas vizsgát ad.

Villamos, gáz és diesel targonca vezetésére kapunk jogosítványt és OKJ-és bizonyítványt. Először azt hittem, hogy Bobketre ad bizonyítványt a tanfolyam, amit jól használhattam volna az építőiparban, de kiderült, hogy az a nehézgépkészítési tanfolyamba tartozik.

(...) Számomra nagyon szerencsés, hogy pont akkor indult, amikor leálltam az alkoholfogyasztással és egy absztinens szállóra kerültem. A szociális munkásom jól informált volt, és támogatta a jelentkezésemet, ami nélkül létre sem jöhetett volna. Bementem az Álláskereső Irodába, ahol egy elbeszélgetés után rögtön felírtak a listára. Megfeleltem az előkészítő tanfolyamon és az orvosi vizsgálaton, így áprilisban már el is kezdhettem a tanulást.

A tanfolyam elméleti része elég nehéz, ugyanis harminc éve tanultam utoljára, és az alkohol sem gyarapította az agysejtjeimet. Szerencsémre a szállón nyugodtan tudok tanulni. Ilyen nyugis helyen még nem laktam, amióta hajléktalan vagyok. A gyakorlat azonban már valamivel könnyebb, mert van jogsim és vezettem már régebben is targoncát. Mindhárom oktatónk nagyon rendes és segítőkész. Csak egyet nem értünk, miért nem fogadják el a színes igazolványképet a jogosítványunkba? Július elején lesznek a vizsgák, majd ezt követi az egy hónapos munkaerő-piaci tréning. Ott az álláskeresés technikájára kívánnak felkészíteni, de azt már nem támogatják anyagilag. Azt hiszem, én inkább belevetem magam a konkrét álláskeresésbe.”

MUNKA

Hajléktalanná válása után B. József feketén dolgozott segédmunkásként, gyakran váltogatva munkahelyeit. Egy alkalommal súlyosan meg is sérült.

„Onnan [az éjjeli menedékhelyről] jártam építkezésekre dolgozni, de sokszor nem fizettek ki, így újra sűrűn kellett váltanom mun-

kahelyet. A mérsékelt italozásért egyik helyen sem szóltak, de más konfliktusaim akadtak a főnökeimmel, amiért szintén továbbálltam időnként. Sajnos az egyik építkezésen azonban baleset ért. Egy öt méteren lévő erkélyen, aminek még nem védőkorlátja, vittem a bakot, de az beakadt a kijárat ajtófélfába, és én leestem az erkély alatti kerítésre. A combom izmai és idegei sérültek meg. Megműtöttek és két hétig feküdtem a kórházban. Miután visszakerültem a szállóra, még jó ideig munkaképtelen voltam. Unalmamban az üvegek fenekére kezdtem nézni, de ezt hamar észrevette a szociális munkásom.”

JÖVŐKÉP

B. József bizakodó. Takarékoskodni szeretne és megőrizni absztinenciáját. Úgy látja, hogy új szakmájával el fog tudni helyezkedni. Talán, ha újra munkát talál, és józan életet él, a családjával is rendbe tudja hozni kapcsolatát...

„Tapasztalatom szerint az álláshirdető újságok tele vannak targoncás álláshirdetésekkal. Ezt a képzettséget azért is találom nagyon előnyösnek, mert nem jellemző az illegális foglalkoztatás. Én mindenféleképpen kiútnak érzem ezt a tanfolyamot, mivel jól fizető legális munkahelyet lehet szerezni vele.

[A rehabilitációs szállón] maximum három évig lakhatom. Ez alatt szeretnék annyi pénzt összegyűjteni – ami erősen javasolt is –, amennyivel minimum öt évre tudok szobát bérelni az Albérlők Házában. A családommal sajnos nincsen kapcsolatom, így egy teljesen új életet kívánok kialakítani. Egy hónappal ezelőtt leszázalékoztak, ami egy kicsit csökkenti a biztonságérzetemet. Egy úniós programra is számítok, mely fél évig fizeti a béretem hetvenezer forintig a munkáltató helyett. Ehhez természetesen meg kell tartanom az absztinenciámat és a munkahelyemet, és akkor még a tervnél jobb is jöhet.”

„A LAPOZÁSBÓL MEG LEHET ÉLNI”

KÉSZÍTETTE: ERDŐS B. GYULA

E. Mónika 44 éves, a Fedél nélkül utcalap kiemelt terjesztője, általános iskolát végzett. Többször került olyan helyzetbe, hogy gyermekével az utcán vagy anyaoththonban töltötte az éjszakát, jelenleg albérletben él.

HAJLÉKTALANNÁ VÁLÁS

Családja szétesése után jött Pestre fiával, akinek hiperaktivitása miatt speciális iskolára van szüksége.

„Egy hét utcán élés után fél évig laktam albérletben, de karácsony előtt kített a főbérlőm. Ekkor már csak egy éjszakát (a szilvesztert) töltöttem az utcán a kisfiammal. Újév napján már egy anyaoththonban aludtunk a Dózsa György úton, a jelenlegi BMSZKI-hoz tartozó épületkomplexumban. Egy ideig csak éjszakára kaptunk helyet, de egy-két hét múlva már az átmeneti részlegbe kerülhettünk. Fél évig lakhattam az anyaoththonban, majd albérletbe költöztem a fiammal. Nagyon sok albérletet végigjártam. Laktam a Keleti-pályaudvar közelében, Pilisen, Pakonyon, Gyálon, és még nagyon sok helyen. Jelenleg az Opera közelében bérek egy másfél szobás lakást.”

Egészségi állapota megromlott, gerincproblémái miatt nem emelhet. Két éve leszázalékolták.

MUNKA

1998-tól kezdődően terjesztője a Fedél nélkül utcalapnak, néha szórólapterjesztést is elvállal.

„A Déli-pályaudvar és a Moszkva tér között kezdtem árusítani, de ott nem sokáig maradtam, mert szólt egy ismerősöm, hogy van egy jobb hely számomra. Így kerültem a Moszkva téri Burger King elé. Ott két évig terjesztettem a lapot. Innen azért kellett elmennem, mert egyre többen jöttek oda árusítani, és kötözködtek velem. Ekkor javasolta valaki a Mészáros utca – Hegyalja út kereszteződését, ahol már hat éve dolgozom. A szerelősávon mozgok, ezért nem zavarom a forgalmat és nem is vagyok veszélyben. Ez teljesen szabályos, így soha nem volt gondom a rendőrséggel. Persze engem is igazoltattak már a rendőrök, sőt az egyik megmondta, hogy mit tegyek az engedélyemmel. Tudomásom szerint az alapítvány által kiadott engedélyek hivatalosan nincsenek elfogadva a hatóságok által. Ennek ellenére nem egy rendőr vásárol tőlem lapot. Olykor civilben, de előfordul, hogy szolgálat közben. Úgy érzem, hogy az ott lakó és a rendszeresen átutazó emberek elfogadtak.”

Az EQUAL program keretében a Fedél nélkül utcalap terjesztői közül a legrátermettebbeket, illetve azokat, akik szeretnének a szociális munkásokkal komolyabban együttműködni, kiemelt terjesztőként tartják nyilván. Velük három szociális munkás dolgozik együtt, közösen havi programokat szerveznek. E. Mónika is tagja a Kiemelt Terjesztői Klubnak, illetve 2006-ban őt választották az Év terjesztőjévé.

„Elsősorban egy nagyon nagy megtiszteltetést, hiszen sok terjesztő közül lettem kiválasztva a jelenlegi 24 fő közé. Szeretem ezt a kiemelt terjesztői programot, melyet tudomásom szerint az EU támogat. Kiemelésem óta saját szociális munkásom lett, akihez bizalommal fordulhatok és nagyon sokat segített. Kihozott lapot a helyszínre, ha elfogyott. Ruhaneműt is szerzett nekem és a fi-amnak. A gerincövemet is elintézte, hogy ingyenesen kaphassam meg. Karácsonyi ajándékként pedig elintézte nekem az albérleti támogatást.

A kiemelt terjesztői gyűléseken rendszeresen részt veszek. Ötleteimmel próbálom segíteni a lapot. Az én ötletem alapján írták

be a fejlécre, hogy a terjesztők fizetnek a lapért, mert sokan azt hitték, hogy mi ingyen kapjuk. Én magam is írtam az újságba még a kezdetekben névtelenül, de ma már nem jelennek meg az írásaim. A Fedél nélkül alkotói pályázatára azért nem adtam be művet, mert nem érzem, hogy rá volnék szorulva. Két-három barátom lett a terjesztők közül az évek során. Én mindig jól érzem magam az emberek között, csak alkalom kell hozzá, hogy együtt lehessünk. Az EQUAL program segítségével létrehozott Kiemelt Terjesztői Klub erre ad lehetőséget. A klubdelutánok látogatottsága ugyan elég kicsi, de én mindig jól éreztem magamat. Emlékezetes volt az idei karácsonyi ünnepség, melyen kiosztották az év terjesztője díjat. Nagy öröömre én kaptam a legtöbb szavazatot a társaimtól. Most már elárulhatom, hogy elsírtam magam. Én majdnem ötezer példányt adtam el ebben az évben, de volt, aki ennél többet terjesztett. Az ünnepség előtt feldíszítettük a karácsonyfát és az asztalokat. Békés, jó hangulatú ünnepség volt, melyen még táncoltam is. Az őszi kirándulás a Budai-hegyekbe szintén kellemes élményem marad.

Az EQUAL programból nekem eddig a bécsi autós kirándulás tetszett a legjobban. Külön hálás vagyok azért, mert a fiamat is kivihettem, aki először jutott el külföldre. Én is csak egyszer voltam Bécsben egy-két órás vásárlási lehetőséggel összekapcsolt busz-kiránduláson, amikor is semmit nem láttam a városból a boltokon kívül. Számunkra fantasztikus érzést nyújtott ez a kirándulás. A kiemelt terjesztők közül páran már beszélgettünk arról, hogy gyűjtenénk pénzt újabb bécsi útra.

Az én tapasztalatom alapján a lapozásból meg lehet élni. Én ebből fizetem az albérletet – jelenleg ötvenezer forint, plusz rezsi –, fedezem a gyerekeim iskolai költségeit, és emellett megélünk. Egyáltalán nem panaszkodom, hiszen a fiamnak saját televíziója van a saját fél szobájában. Igaz két éve ötven százalékos rokkant vagyok, ami kicsit emelte a jövedelmünket, és pár hónapja kaptunk a Menhely Alapítványtól albérleti támogatást. Persze én nem fogyasztok alkoholt, és nem dohányzom.”

III. „VOLTAM ÉLŐ KÖNYV”

AZ INTERJÚK KÉSZÍTŐI

HORVÁTH CSILLA

„2002 és 2006 között voltam a szó legszorosabb értelmében hajléktalan. Ettől kezdve a lányom apja által, a gyermekem nevére vásárolt lakásban lakom, melynek haszonélvezeti joga egyszülöttem apjáé. Pillanatnyilag nem vagyok igazán hajléktalan, de bármelyik másodpercben megváltozhat a helyzet.

2005. július 1.-től a Fedél nélkül újság mellékletét készítem. Az újsággal sok feladatunk van, a cikkek megírása, az interjúk rögzítése és begépelése mellett a lap megszerkesztése, a szöveg tördelése és sokszorosítása is a mellékletkészítők feladata.

Az Equal konferenciáin is részt vettünk, a párizsin Szappanos Lajos, a madridin Erdős B. Gyula, a budapestin Szele Orsolya, Erdős B. Gyula és én, a londonira öt érintett utazott, köztük Szele Orsolya és én, mint mellékletkészítők. Más Equal-es projektek konferenciáira is meghívtak minket, egy-egy mellékletkészítő képviselte ezeken a lapot. Több Equal-en kívüli konferencián is részt vettünk, idén nyáron még egy hajléktalan művészeti fesztiválra is kiutaztam Londonba.

Részt veszünk a Szolidaritás napja rendezvényein is.

Megalakult a Vagyunk Otthontalan Művészek Önsegítő Egyesülete, melynek tagja vagyok. Tavaly három kiállításunk volt, az idén egy. Amennyire tudom, segítem az Esély az Életért Közhasznú Egyesület elnökét dolgai rendezésében, ez ugyan nem sok, de nem is értek hozzá, így kevés munkával kevés kárt okozhatok.

Korábban 32 munkahelyem volt, nem kívánom mindet felsorolni, nem is mindegyikről van papírom, mert 90-től 98-ig többnyire feketén alkalmaztak. A legfontosabbak: könyvkiadónál voltam könyvtári adminisztrátor, a Moziüzemi Vállalatnál állóeszköz nyilvántartó, TV szervizben adminisztrátor, földmérőknél figuráns, az Állattenyésztési Kutatónál adminisztrátor (feladataim közé tartozott

a haszonállatok nyilvántartása, ezen belül a szaporulat leltározása, melyhez kapcsolódik a malacok fülének kicsipkézése, marhák és birkák fülbevalóztatása), lovardában mindenféle (főzés, mosogatás, takarítás, mosás, állatok ellátása, szökött jószág elfogása és hazatoloncolása, randalírozó kecskebak megfékezése, a balesetes – ittas, vagy önerőből abnormális – vendégek lelki elsősegélyezése), kollégiumban gondnok, mozgássérült gyermekek mellett felügyelő és gondozó. Utoljára egy óvodában takarítottam.

Szabadidőmben olvasok, hímezgetek, varrok (géppel), néha rajzolok, írok valami olyat, ami a mellékletben nem jelenhet meg (pl. mesét), ordibálok az unokámmal, vagy játszunk együtt, esetleg játék közben ordibálunk egymással. Van egy ékszeretknösünk, időnként vele is foglalkozunk. Előfordul, hogy kirándulni megyünk, vagy múzeumba, állatkertbe. Az egyik munkatársam eb állatát fel fogadtam »fitnessz edzőmnek«.

SZELE ORSOLYA

„2002 novembere óta vagyok hajléktalan. Jelenleg a BMSZKI Dózsa György úti szállóján lakom.

A programba 2005 decemberében kerültem, mint mellékletkészítő. 2006-ban részt vettem a budapesti és a londoni nemzetközi konferencián, készítettem interjúkat, írtam cikkeket. Háromhavonként meghívást kaptam a Fejlesztési Partnerség Találkozó üléseire.

Korábban dolgoztam a szakmámban, mint édesipari termégyártó, a személygépkocsi értékesítés területén, az idegenforgalomban, a vendéglátóiparban és adminisztrációs munkakörben és 10 évre a kereskedelembe kényszerültem. Mielőtt a Fedél nélkülhöz kerültem, gyárban dolgoztam három műszakban.

A szabadidőmben keresztszemes hímzéseket készítek, melyeknek nagy részét elajándékozom. Néhány kiállításokon is szerepelt. Szeretek olvasni, a rádióban hallható hírekkel idegesíteni magam, és hetenként egyszer takarítani járok, hogy a mozgásigényemet kielégítsem. Az időközben megalakult Vagyunk Egyesületnek vezetősi tagja vagyok.”

ERDŐS B. GYULA

„Alkoholbetegségem folytán lettem hajléktalan 1994-ben, azóta nyolc szállón éltem. Közben két évet Pécsen laktam albérletben. Jelenleg a BMSZKI Váltó-Ház nevezetű absztinens szállójának lakója vagyok. Szerződéselem azonban ez év december 14-én végleg lejár.

Az Equal programba 2005-ben, »tartálékbal« kerültem be, mint mellékletkészítő. Interjúkat, cikkeket és élménybeszámolókat írtam a mellékletbe, és miután megtanultam a szövegszerkesztő programot, a tördelést is elvégeztem. Ezenfelül a sokszorosításban is részt vettem. Az első pár hónapban a mellékletet kollégáimmal dugdostuk az újságba. Közben én személyesen is propagáltam a programot az újság terjesztése során. Legnevesebb interjúalanyom Dr. Csernus Imre volt. Részt vettem több Equal konferencián, melyből egy Madridban történt, ahol felszólalásaimmal – nem előre tervezetten – próbáltam segíteni érintettként a konferencia munkáját. Mindegyikről írásban számoltam be a mellékletben. Aktívan részt vettem az FP (Fejlesztési Partnerség) találkozókön. A Fedél nélküli újságot a melléklettel együtt propagáltam a Sziget Fesztiválon, és egy gimnáziumban is. A »Vagyunk« Egyesület megalakulásában is munkálkodtam az elején. Az első három kiállítás szervezését én koordináltam. Személyes okokból fél éve kiléptem az egyesület tagságából. A télen felajánlkoztam éjjeli önkéntes kisegítő ügyele-

tesnek a Menhely Alapítvány Kürt utcai nappali melegedőjébe. Az enyhe tél miatt erre nem került sor. Idén is jelentkezem, hátha újra enyhe telük lesz a hajléktalan sorsú embereknek. 2007. augusztus 15-én szóbeli figyelmeztetés után kiléptem a mellékletkészítők táborából.

Kereskedelmi érettségimmal tizenhat évig, kisebb-nagyobb megszakításokkal, a szakmában dolgoztam. Igaz, tizenöt munkahelyen, ami az alkoholizmusomnak köszönhető. Kijózanodásom után próbálkoztam az egészségügyben, a lapterjesztésben és újra a kereskedelemben. Leszállékolásomat követően Pécsváradra kerültem egy drogterápiás intézetbe, mint terapeuta. Ezután sokáig munkanélküliként kerestem a lehetőségeket, mígnem megtalált a Fedél nélkül koordinátora.

A szabadidőmben az Anonim Alkoholisták közösségében szolgálok a saját józanodásom mellett. Szerkesztem, és munkatársa vagyok az A.A. folyóiratának. A Fedél nélkül alkotói pályázatára alkoholizmusomról szóló novelláimat küldtem be, melyek folyamatosan jelentek meg az újságban. Futballoztam az A.A.-s társaimmal és kosárlabdáztam a Menhely Alapítvány dolgozóival. Iskolákban és fesztiválokon tartottam előadásokat, voltam élő könyv – az alkoholizmusomról és a hajléktalanságomról. Folyamatosan terjesztettem a Fedél nélkül utcai lapot, mint kiemelt terjesztő. Nagyjáték filmekben is szerepeltem statisztaként. Operába és kiállításokra járok.”

Kiadja:

Menhely Alapítvány

1082 Budapest,
Vajdahunyad u. 3.

www.menhely.hu
www.fedelnelkul.hu

**Budapesti Módszertani Szociális
Központ és Intézményei**

1134 Budapest,
Dózsa György út 152.

www.bmszki.hu

2007

ISSN 1785-3079
ISBN 978-963-86442-9-9

A kiadvány megjelenését támogatja:

